

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล
กับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล ตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย
โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาวอัญชลี มากบุญสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-663-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP OF NURSE DIRECTORS AND
EFFECTIVENESS OF NURSING DEPARTMENT AS PERCEIVED BY
HEAD NURSES , REGIONAL HOSPITALS AND MIDICAL CENTERS ,
AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION
OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Miss Anchalee Magbunsong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program of Nursing Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-638-663-8

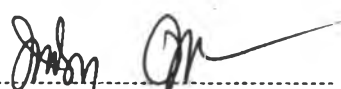
หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล กับประสิทธิภาพของกลุ่มงานการพยาบาล ตามการรับรู้ของหัวหน้า หอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวง สาธารณสุข
โดย	นางสาวอัญชลี มากบุญสูง
สาขาวิชา	การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รัชกาลัตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนิดา ดามาพงศ์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

อัญชลี มากบุญส่ง : ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลกับ ประสิทธิภาพของกลุ่มงานการพยาบาล ตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP OF NURSE DIRECTORS AND EFFECTIVENESS OF NURSING DEPARTMENT AS PERCEIVED BY HEAD NURSES, REGIONAL HOSPITALS AND MEDICAL CENTERS AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อ. ที่ปรึกษา ผศ. ดร. พนิดา ดามาพงศ์, 143 หน้า. ISBN 974-638-663-8

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงาน การพยาบาลกับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล และศึกษาตัวประกอบภาวะผู้นำที่สามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพของกลุ่มงานการพยาบาล รวมทั้งเปรียบเทียบประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 463 คน เลือกโดยวิธีการ สุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและปรับปรุงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล มีค่าความ เทียง 0.99 และ 0.95 ตามลำดับ และแบบสอบถามประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล จำนวน 5 ด้าน คือ ด้าน ความพึงพอใจในงาน ความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กร การติดต่อสื่อสาร การผลิตและบริการ และการรับรู้ต่อ ประสิทธิภาพโดยรวม มีค่าความเที่ยง 0.86 0.79 0.81 0.93 และ 0.84 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของกลุ่มงานการพยาบาลทุกด้าน ของโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปไม่ แตกต่างกัน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลกับประสิทธิผลของกลุ่มงาน การพยาบาลทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำถึงปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ตัวประกอบภาวะผู้นำที่สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การเสริมสร้างความสามารถผู้ใต้บังคับบัญชา (Emp) และการคำนึงถึงความ เป็นเอกบุคลิก (Indi) โดยสามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลได้ ร้อยละ 31.16 ($R^2 = 0.3116$) โดยมีสมการทำนายดังนี้

$$Z = 0.4153 \text{ Emp} + 0.1590 \text{ Indi}$$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3972470836 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : LEADERSHIP / ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS

ANCHALEE MAGBUNSONG : RELATIONSHIPS BETWEEN LEADERSHIP OF NURSE DIRECTORS AND EFFECTIVENESS OF NURSING DEPARTMENT AS PERCEIVED BY HEAD NURSES, REGIONAL HOSPITALS AND MEDICAL CENTERS AND GENERAL HOSPITALS UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSIS. PROF. PANIDA DAMAPONG, Dr. P.H. 143 pp. ISBN 974-638-663-8

The purposes of this research were to study the relationships between leadership of nurse directors and effectiveness of nursing department, Regional Hospitals and General Hospitals under the Jurisdiction of the Ministry of Public Health, to determine variables which could predict effectiveness of nursing department, and to compare effectiveness of nursing department, Regional Hospitals and General Hospitals. The sample of 463 head nurses were selected by stratified random sampling techniques. The research instruments which were adopted and developed by the researcher consisted of transformational and transactional leadership assessment scale and effectiveness of nursing department questionnaires, namely job satisfaction, organizational commitment, communication, productivity, and overall effectiveness. The reliability of these questionnaires were 0.99 0.95 0.86 0.79 0.81 0.93 and 0.84 respectively. The data were analyzed by using Stepwise Multiple Regression Analysis and t-test.

The major findings were as follows :

1. There was no significance difference between effectiveness of nursing department of Regional Hospitals and General Hospitals.
2. There was positive relationship at .05 level between leadership of nurse directors and effectiveness of nursing department, at low level to middle level.
3. Variables that could predict effectiveness of nursing department were empowerment and individualized consideration at .05 level. The predictors accounted for 31.16 percent ($R^2 = 0.3116$) of the variances. The function derived from the analysis was as follows :

$$Z = 0.4153 \text{ Emp} + 0.1590 \text{ Indi}$$

(standard scores)

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ตาмаหงส์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการช่วยแนะนำ, ให้ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และคอยให้กำลังใจผู้วิจัย ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่อาจารย์ได้มอบให้ตลอดระยะเวลาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย คณะอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดมา ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 11 ท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยทั้ง 64 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาสับสนุนเงินทุนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

ความสำเร็จครั้งนี้ กัลยาณมิตรที่ลืมิเสียมิได้คือครอบครัว คุณสุวิทย์- คุณชัชชฎิคม ไนมายานนท์ และน.พ.สุรพจน์- คุณอุบลรัตน์ เมฆนาวัน ที่ให้การสนับสนุนที่พักและอุปกรณ์เครื่องมือในการทำวิจัย ด้วยดีเสมอมา

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่คอยดูแล ห่วงใยและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ขอขอบพระคุณ กัลยาณมิตรทุก ๆ ท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อัญชลี มากบุญส่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็น มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. ภาวะผู้นำ	
1.1 ความหมายภาวะผู้นำ	10
1.2 แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ	11
2. ประสิทธิภาพองค์การ	
2.1 ความหมายประสิทธิภาพองค์การ	23
2.2 แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิภาพองค์การ	24
2.3 แนวทางการประเมินประสิทธิภาพของกลุ่มงานการพยาบาล	36
2.3.1 ความพึงพอใจในงาน	41
2.3.2 ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ.....	45
2.3.3 การติดต่อสื่อสาร	49
2.3.4 การผลิตและบริการ	53
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพองค์การ	58
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
กรอบแนวคิดในการวิจัย	63

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	76
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
	การวิเคราะห์ข้อมูล	79
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
	5.1 สรุปผลการวิจัย	97
	5.2 อภิปรายผลการศึกษา	100
	5.3 ข้อเสนอแนะ	107
	รายการอ้างอิง	108
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	117
	ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
	ภาคผนวก ค. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	135
	ภาคผนวก ง. คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวพยากรณ์ และระหว่าง ตัวพยากรณ์กับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล	141
	ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การแบบผสมผสานของ Hall	32
2	แสดงตัวบ่งชี้ของแต่ละรูปแบบหรือแต่ละมิติที่ผู้วิจัยใช้ศึกษา	40
3	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วย	67
4	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามภาวะผู้นำ และประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล	78
5	จำนวนและร้อยละของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามระดับโรงพยาบาล อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส เพศ ประสบการณ์การทำงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแห่งนี้ ตำแหน่งในปัจจุบัน แผนกที่ทำงาน รวมทั้งจำนวนและร้อยละข้อมูลของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล	83
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลจำแนกตามรายด้านและโดยรวม	87
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลจำแนกตามรายด้านและโดยรวม	88
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป เป็นรายด้านและการเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ค่าที	89
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล กับตัวแปรเกณฑ์คือประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาลด้านความพึงพอใจในงาน ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ การติดต่อสื่อสาร การผลิตและบริการ และการรับรู้ต่อประสิทธิผลโดยรวม	90
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R ²) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R ² change) ในการพยากรณ์ประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล เมื่อใช้วิธีการถดถอยแบบขั้นตอน	93
11	สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการเลือกตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล	94
12	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลกับประสิทธิผลของกลุ่มงานการพยาบาล	142

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงรูปแบบการวัดประสิทธิผลองค์การด้วยระบบการวัด 3 ด้าน	29
2 แสดงรูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การ 4 รูปแบบ	29
3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบต่าง ๆ ในการประเมินประสิทธิผลองค์การกับ ระยะต่าง ๆ ของวงจรชีวิตองค์การ	31
4 แสดงรูปแบบการจูงใจขั้นพื้นฐาน	43
5 แสดงปัจจัยนามัยและปัจจัยจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในงานของ Herzberg	45
รวมจำนวน ๕๑	๕๔